

Олександр ЗУБ,

*доктор філософії в галузі політики,
учасник бойових дій (миротворча місія ООН у Хорватії
та в Боснії і Герцеговині під час Югославських воєн),
Тимчасовий повірений у справах України
у Федеративній Демократичній Республіці Ефіопія*

РОБОТА В КРИЗОВИХ РЕГІОНАХ СВІТУ — ЗАПОРУКА УСПІХУ ДИПЛОМАТА

Згідно з висновками щорічника американських спеціальних служб «Про оцінку загроз» від 5 лютого 2024 року, Ефіопію позиціонують як «країну, що переживає багато внутрішніх конфліктів, посилених міжетнічною напругою та ризиком проявів жорстокості у ставленні до мирних мешканців». Загальна характеристика безпекових викликів від авторів цього документа — результат аналізу «потенціалу міждержавних конфліктів та внутрішніх потрясінь в інших країнах світу, що продовжує створювати виклики національній безпеці США, а також бути загрозою союзникам та партнерам». Американські фахівці констатують, що «зростання кількості вогнищ напруженості та нестабільності на планеті може бути зумовлене загостренням конкуренції за владу з огляду на складний та взаємопов'язаний ландшафт безпеки. Конфлікти, насамперед впливаючи на глобальну торгівлю й інвестиційні потоки, за оцінками аналітиків США, можуть призвести до зростання цін на енергоносії та настання економічної кризи навіть у тих країнах, які безпосередньо не залучені до такого конфлікту [...] Регіональні та локальні конфлікти мають далекосяжні, а почасти й каскадні наслідки не лише для сусідніх країн, а й для всього світу»¹.

¹ Office of the Director of National Intelligence (2024) *Annual Threat Assessment of the U.S. Intelligence Community*, 5 February. Available at: <https://www.dni.gov/files/ODNI/documents/assessments/ATA-2024-Unclassified-Report.pdf>

Основними проблемами, які досі турбують усіх лідерів держав континенту, є пандемія COVID-19 та інші епідемії, їхні наслідки; продовольча криза; зміни клімату та потепління (ерозія ґрунтів, опустелювання територій, відсутність урожаїв через посуху); злидні й бідність, що зростають; безпекова нестабільність (заколоти з метою зміни влади, сепаратизм, громадянські війни, терористична активність); неконтрольована внутрішня міграція через зростання кількості населення Африки та ресурсні й фінансові показники місцевих урядів, що характеризуються відсутністю необхідних можливостей для подолання загрози перенаселення континенту.

Робота Посольства України в Ефіопії впродовж 2023–2024 років відбувалася на тлі негативних наслідків впливу на країни Африки повномасштабного вторгнення Росії в Україну. До того ж Росія проводила військово-технічну експансію в державах регіону: якщо цільовий тематичний порівняльний аналіз за підсумками 2020 року називав лише дві військові бази РФ (іл. 1)², то наприкінці 2023 року їх було п'ять — в *Еритреї, Єгипті, на Мадагаскарі, в Мозамбіку, Судані* (іл. 2)³.

Ілюстрація 1

Також експерти зазначають про ймовірні 11 баз російської ПВК «Вагнер» (за підсумками 2023 року) — в *Анголі, Ботсвані, Буркіна-Фасо, Гвінеї, Гвінеї-Бісау, ДР Конго, на Мадагаскарі, в Малі, Мозамбіку, Південно-му Судані, ЦАР*.

² SBM Intelligence (2020) *Chart of the week: Foreign military presence in Africa*, 11 November. Available at: <https://www.sbmintel.com/2020/11/chart-of-the-week-foreign-military-presence-in-africa/>

³ SBM Intelligence (2023) *Chart of the week: Foreign military presence in Africa*, 10 August. Available at: <https://www.sbmintel.com/2023/08/chart-of-the-week-foreign-military-presence-in-africa-2/>

Ілюстрація 2

Через названі фактори на теперішньому етапі розвитку міжнародної системи африканські країни стали дуже прагматичними гравцями.

Що стосується можливих негативних наслідків через порушення норм міжнародного права, найрезонанснішою подією став візит на початку січня 2024 року до Аддис-Абеби так званого президента сомалійського регіону Сомаліленд Мусе Біхі Абді для підписання з Ефіопією Меморандуму про партнерство та співпрацю, де основною домовленістю мало бути передання ефіопській стороні 20-кілометрової берегової лінії на 50 років з умовою, що Ефіопія визнає Сомаліленд.

Як наслідок, офіційний Могадішо невідкладно скликав надзвичайне засідання свого уряду, де розглянули варіанти реагування на спробу посягання ефіопського Прем'єр-міністра Абія Ахмеда на суверенітет та територіальну цілісність Федеративної Республіки Сомалі, відкликавши свого посла з Аддис-Абеби для консультацій. До того ж Сомалі закликала Раду Безпеки ООН, Африканський Союз, а також Лігу арабських держав (ЛАД) та Організацію ісламського співробітництва допомогти із захистом територіальної цілісності своєї країни, а також здійснити дипломатичний тиск на Ефіопію з метою відновлення норм міжнародного права.

У цьому контексті ефіопська сторона зробила вказані кроки на додаток до кризи у відносинах цієї країни з Еритреєю, Єгиптом і Суданом. Умотивована формальним приєднанням з 1 січня 2024 року до БРІКС за підтримки Росії і Китаю, Ефіопія у своїй зовнішній політиці загалом перейшла на шлях відвертої конфронтації із сусідніми країнами.

Щодо Судану, на початку 2024 року в Аддис-Абебі прийняли Мухаммеда Хамдана Дагало, лідера парамілітарного суданського угруповання, який був удостоєний зустрічі з Демеке Меконненом, ефіопським віцепрем'єр-міністром та міністром закордонних справ, а також із Прем'єр-міністром Абієм Ахмедом. Сторони обговорили шляхи пошуку миру в Судані з

позицій «Ефіопії — основного у регіоні Підсахарської Африки генератора миротворчих ідей».

Такий крок зумовив жорстку критику від глави Перехідної суверенної ради Судану Абделя Фаттаха аль-Бурхана та погіршив і без того надскладні відносини між цими країнами.

Зі свого боку, офіційний Хартум рішуче засудив «країни, які приймали Мухаммеда Хамдана Дагало», позиціонуючи це як «втручання у внутрішні справи Судану». Глава Перехідної суверенної ради Судану Абдель Фаттах аль-Бурхан категорично відмовився відвідати Аддис-Абебу та Джибуті, де під егідою Міжурядового органу з розвитку Східної Африки (IGAD) мали відбутися перемовини з лідером суданських повстанців із метою пошуку шляхів урегулювання ситуації в цій охопленій нині збройним протистоянням країні. Стосовно ж Єгипту — вказані тенденції розвивалися на тлі глухого кута в перемовинах Аддис-Абеби з Каїром щодо водного розподілу річки Голубий Ніл, де з 2011 року ефіопська сторона одноосібно вирішила звести дамбу для ГЕС «Відродження».

Плануючи зближення із сомалійським регіоном Сомаліленд в обхід позиції офіційного Могадішо, Ефіопія відчувала оптимізм, який базувався на тому, що Росія наприкінці 2023 року активізувала постачання систем РЕБ («Красуха-2») для потреб ефіопських військових, Туреччина — запасних частин і боеголовок до дронів («Байрактар»), ОАЕ — керованих авіабомб («Mark 8»), Китай — стрілецької зброї (АК-47 та Тип 56) і дронів («Wing Loong G1»).

У цьому сенсі необхідно згадати й про потужну ефіопсько-китайську торговельно-економічну співпрацю: у січні 2024 року КНР погодила впливання в ефіопську економіку майже 2,5 мільярда доларів США (будівництво сухого порту, залізниці, автомобільних шляхів та інфраструктури). Для цього сторони навіть створили компанію «Центр для мережевих інвестицій в Ефіопії».

Прем'єр-міністр Ефіопії покладав надії на підтримку від держав-учасниць БРІКС, до якої ця країна приєдналася 1 січня 2024 року, а також близькосхідних держав, що були на той час флагманами міжнародної підтримки невизнаного територіального утворення Палестина у протистоянні з Ізраїлем. Ще він сподівався на підтримку РФ та КНР, які мають право вето в РБ ООН.

Розповідаючи про свій задум представникам міжнародної спільноти в Аддис-Абебі, Абій Ахмед озвучував фабулу про «пріоритет інтересу ефіопського народу, загальна кількість якого перевищує 120 мільйонів осіб, що нагально потребує диверсифікації шляхів доступу Ефіопії до моря задля виживання». Очільник країни спирався на нібито проведені консультації з цього питання із сусідніми Еритреєю та Джибуті.

Однак «з огляду на відмову офіційної Асмери в задоволенні ефіопських прагнень отримати доступ до еритрейського порту Ассаб, а також значне комерційне навантаження на ефіопську економіку через користування вже понад 30 років джибутійським портом, було ухвалене рішення щодо укладення Меморандуму про партнерство та співпрацю із Сомалілендом».

У цьому контексті слід наголосити, що Абій Ахмед не наважився атакувати силовим методом Еритрею для отримання доступу до порту Ассаб, оскільки непідконтрольні йому збройні формування з бунтівних ефіопських регіонів Амхара, Оромо, Афар та Тиграй тоді заявляли про готовність підтримати в такому разі еритрейську сторону. Важлива роль і Росії, яка на початку 2023 року уклала домовленості з Еритреєю про військово-технічну співпрацю. Насамперед це стосувалося зведення в місцевих портах Массави й Ассаб інфраструктури для бази матеріально-технічного забезпечення ВМФ РФ.

У підконтрольних уряду містах Ефіопії відбулися святкові масові демонстрації на підтримку «дипломатичного таланту Прем'єр-міністра Абія Ахмеда». До того ж тематична заява країн ЄС стосовно викладеного нагадувала про «необхідність поваги до суверенітету й територіальної цілісності Сомалі, а також положень статутів ООН та Африканського Союзу, що є основою безпеки для регіону Африканського Рогу».

Прагнучи зцементувати просомалійську коаліцію, Президент Сомалі Хасан Шейх Махмуд заручився підтримкою Єгипту, Ліги арабських держав та Туреччини.

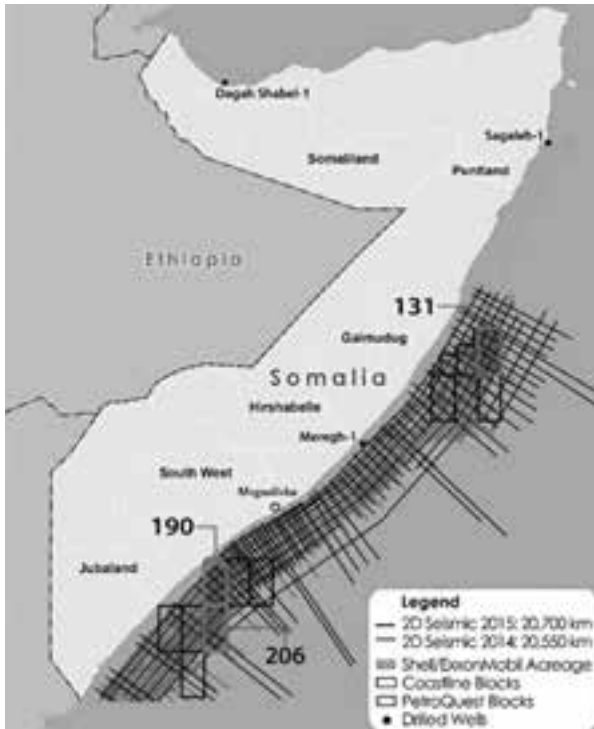
Зокрема, вже в лютому 2024 року Федеральний уряд Сомалі підписав в Анкарі Угоду про співпрацю з Туреччиною щодо оборони та економічних відносин, де основні положення документа, термін дії якого становить десять років, стосуються планування й забезпечення спільних повітряних, сухопутних та морських операцій у разі потреби оборони; будівництва кораблів, зведення й експлуатації портів та об'єктів, створення для цього необхідних юридично-правових механізмів та уніфікації законів, які регулюють морську сферу між двома країнами; вжиття односторонніх та спільних заходів задля боротьби з усіма видами загроз у суверенних морських зонах обох країн, насамперед тих, що стосуються «тероризму, піратства, незаконного вилову риби та контрабанди»; будівництва окремих та спільних об'єктів, встановлення відповідних охоронних зон; навчання, підтримки освіти й забезпечення армії Федеративної Республіки Сомалі обладнанням; створення та управління об'єктами берегової безпеки; розвитку та модернізації військово-морських сил.

У контексті запобігання забрудненню моря сторони домовилися про те, що для всіх турецьких компаній, яких Туреччина залучатиме для

реалізації положень цієї Угоди, Сомалі надасть дозволи на вільний доступ на територію своєї країни, зокрема, офіційний Могадішо гарантуватиме відповідні зони безпеки. У разі намірів сторін укласти додаткові домовленості щодо цього питання Туреччина й Сомалі погодилися реалізовувати таке право шляхом підписання додаткових до Угоди протоколів.

Турецькі мас-медіа оприлюднили інтерв'ю Президента Сомалі Хасана Шейха Махмуда, де він повідомив, що Рада Безпеки ООН скасувала міжнародне ембарго на постачання зброї його країні й сомалійська сторона надалі закуповуватиме в Туреччини дрони «Байрактар» для потреб своєї держави. Натомість Туреччина припинить продаж зазначених дронів Ефіопії.

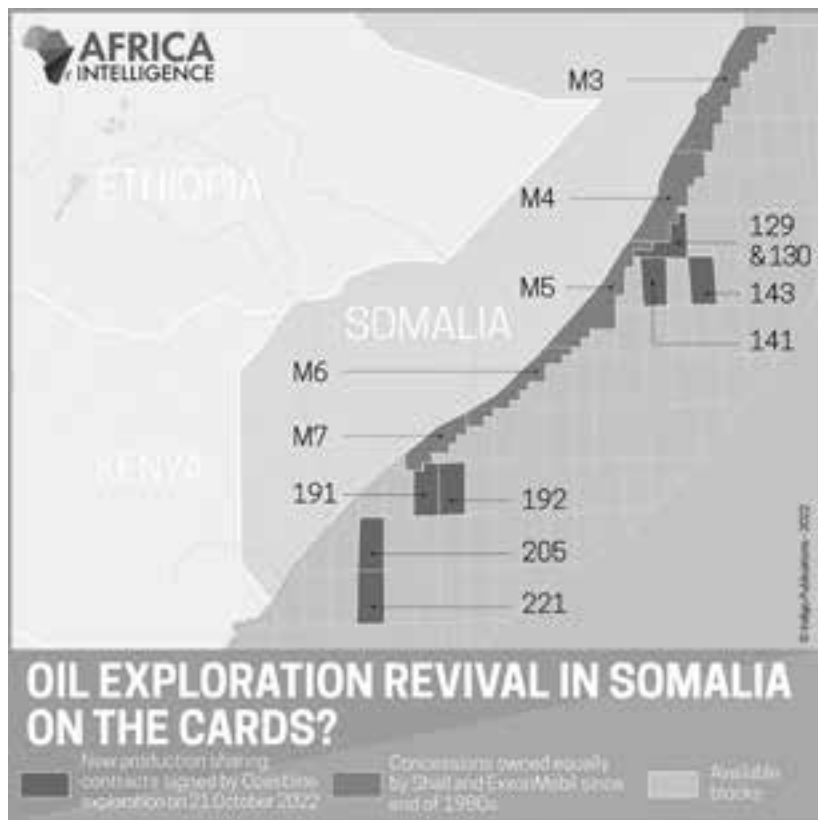
Глава Федерального уряду Сомалі Гамза Абді Барре виступив із заявою про те, що підписання Угоди з Туреччиною «поставило крапку в будь-яких побоюваннях щодо зростання тероризму в Сомалі надалі, актів піратства, незаконної риболовлі та зовнішнього зазіхання чи загроз морській акваторії його країни», маючи на увазі в цьому контексті Ефіопію.

Ілюстрація 3

Підписання сомалійсько-турецької угоди з офіційним Могадішо, куди Туреччина вже доправила більшу частину з необхідного обладнання для реалізації своїх проєктів, збігається з активізацією договірно-правових відносин Сомалі й з іншими країнами світу, адже морський шельф цієї

африканської держави є багатим на запаси нафти та газу, що перетворює відповідну морську розвідку на перспективну справу (іл. 3)⁴, (іл. 4)⁵.

Ілюстрація 4

Усвідомлюючи непрогнозованість розвитку ситуації з погляду настання можливих негативних наслідків для Ефіопії, з початком березня 2024 року керівник ефіопського уряду Абій Ахмед удався до так званої човникової дипломатії, зосереджуючись на зближенні в позиціях із Кенією.

Тож державний візит Абія Ахмеда до Кенії, де ефіопського Прем'єр-міністра радо зустрів Президент Вільям Руту, результував підписанням спільного комюніке, яке місцеві експерти назвали «документом широкого спектру дії без чіткого предмету», оскільки очільники Кенії та Ефіопії здебільшого «підкреслили потребу підтримки миру, безпеки та стабільності в Африці як необхідних умов для економічного зростання та розвитку».

⁴ Esau, I. (2024) 'US player secures three deepwater blocks in Africa's final offshore frontier', *Upstream*, 12 March. Available at: <https://www.upstreamonline.com/exclusive/us-player-secures-three-deepwater-blocks-in-africa-s-final-offshore-frontier/2-1-1609787>

⁵ Africa Intelligence (2022) *Somalia: How Coastline Exploration bagged first oil deal of HSM era*, 2 November. Available at: <https://www.africaintelligence.com/eastern-africa-and-the-horn/2022/11/02/how-coastline-exploration-bagged-first-oil-deal-of-hsm-era,109840928-art>

Окрім супутніх протокольних текстових запевнень у дружбі та солідарності, Абій Ахмед і Вільям Руто підтвердили визнання, повагу й важливість захисту суверенітету й територіальної цілісності держав, засудили практику неконституційних змін урядів в африканських країнах, а також «неприпустимість втручання зовнішніх чинників у внутрішньополітичні процеси африканських країн», де найперше читалося про країни Заходу. Зазначений акцент вважають ключовим, бо в ньому чітко вимальовується нова парадигма взаємовідносин африканських держав з країнами Західного світу.

Одним із найяскравіших у цьому напрямі доктринальних проявів є подія, що відбулася 2 березня 2024 року в Аддис-Абебі, приурочена, згідно із заголовками місцевих новин, «128-й річниці перемоги ефіопського народу над іноземними колонізаторами», де йдеться про спробу Італії у відповідний період поширити свою культуру і звичаї на території Ефіопії.

Показово, що заплановану назву заходу, який від початку позиціонували в офіційних запрошеннях іноземним дипломатам як панельну дискусію на тему «Використання духу минулих перемог для забезпечення розвитку Африки», вже через кілька днів місцеве МЗС змінило на «Адва: перемога чорношкірих». До того ж за сприяння Китаю та ОАЕ в ефіопській столиці було здійснено дорогу реконструкцію однієї із місцевих «локацій».

Для ретельного моніторингу процесів, які відбувалися впродовж січня — березня 2024 року навколо ситуації з підписанням Ефіопією Меморандуму про партнерство та співпрацю з невизнаним територіальним утворенням Сомаліленд, що належить до суверенної території Федеративної Республіки Сомалі, у ті буремні для сторін дипломатичного конфлікту дні в Аддис-Абебі провели зустріч Прем'єр-міністра Ефіопії Абія Ахмеда із заступницею державного секретаря США з питань Африки Моллі Фі. У присутності представника США у Східній Африці Майка Гаммера та глави ефіопської розвідки було обговорено проблематику регіональної безпеки в Підсахарській Африці.

Цього ж дня Моллі Фі мала можливість зустрітися з Міністром фінансів Ефіопії, сторони обговорили стан справ з реформуванням місцевої економіки та перспективи подальшої співпраці офіційної Аддис-Абеби з Міжнародним валютним фондом і Світовим банком.

Усі ці перемовини стосувалися критичної ситуації з правами людини в Ефіопії: зустрічі американської сторони відбувалися на тлі жорсткої критики від США, ЄС, Великої Британії та інших країн Глобального Заходу на адресу Абія Ахмеда за чергову криваву різанину — позасудові страти, які вчинили підконтрольні Федеральному урядові війська на початку 2024 року стосовно майже півсотні мирних мешканців міста

Мераві в регіоні Амхара, де оголошено спеціальний правовий режим надзвичайного стану.

Велика Британія, володіючи 30% пакету акцій у морському порту Бербера (сомалійський регіон Сомаліленд), воліла максимально використати всі можливі дипломатичні зусилля, щоб запобігти ескалації напруженості в регіоні Підсахарської Африки через політичні домовленості Ефіопії з регіональною владою Сомаліленду. Офіційний Могадішо сприймав їх як порушення Статуту ООН ефіопською стороною, посягання на територіальну цілісність і суверенітет країни.

Поряд із дипломатичними зусиллями країн Глобального Заходу, спрямованими на недопущення перетворення регіону Підсахарської Африки на «гаряче» вогнище з погляду безпекової ситуації, до розв'язання дипломатичної кризи між Ефіопією та Сомалі також намагалася долучитися й Кенія, ініціювавши на початку березня 2024 року переговори з участю делегацій обох сторін конфлікту.

На цих перемовинах, де посередниками були кенійська й американська сторони, від Сомалі були представлені Алі Мохамед Омар, в. о. міністра закордонних справ і міжнародного співробітництва, та кілька інших довірених осіб сомалійського президента, а від Ефіопії — міжвідомча делегація спеціальних служб та МЗС. Утім домовленостей не досягнули, оскільки сомалійська сторона вимагала від Ефіопії першочергової офіційної відмови від Меморандуму про партнерство і співпрацю із Сомалілендом, заперечень будь-яких посягань на суверенітет і територіальну цілісність Сомалі в майбутньому, а також заяви із підтвердженням того, що Сомаліленд є невіддільною частиною Сомалі.

У відповідь, націлюючись на результат щодо Сомаліленду, ефіопська сторона наступні тижні присвятила спробам ескалації напруженості на ефіопсько-сомалійському кордоні (локації Баланбале, Буходле, Елбарде, Туурдібі та Ферфер), відрядивши туди для військових маневрів кілька батальйонів піхоти в супроводі дивізіону РСЗВ «Град». Водночас ефіопський прем'єр-міністр намагався активізувати політичну комунікацію з колишнім Президентом Сомалі Мохамедом Фармаджо, який, згідно із задумом Абія Ахмеда, мав би створити передумови у Федеративній Республіці Сомалі спільно із сьомим Президентом цієї країни Шаріфом Шейхом Ахмедом (до 2012 року) «для політичного заколоту, що мав би розпочатися шляхом висловлення вотуму недовіри» чинному в країні з травня 2022 року Хасану Шейху Махмуду.

У перші дні квітня 2024 року офіційна Аддис-Абеба прийняла з візитом делегацію сомалійського регіону Пунтленд, очільники якого перед цим відмовилися визнавати центральну владу Сомалі через контроверсійний проєкт нової конституції країни.

Коли в такий спосіб Ефіопія хотіла підірвати суверенітет Сомалі, того самого дня, 4 квітня, офіційний Могадішо висунув ефіопській стороні вимогу закрити свої консульства в Харгейсі, адміністративній столиці регіону Сомаліленду, а також у Гарове, що в регіоні Пунтленд, а Посла Ефіопії в Сомалі Муктара Мохамеда Варе зобов'язали впродовж 72 годин виїхати з країни. Тобто двосторонні відносини між Федеративною Республікою Сомалі й Ефіопією перейшли межу найглибшої кризи.

17 січня 2024 року у штаб-квартирі Африканського Союзу (АС) відбулося регламентне, 1192-ге, засідання Ради з питань миру та безпеки АС, де головним питанням для обговорення була ситуація у відносинах між Ефіопією і Сомалі.

Рада з питань миру та безпеки АС ухвалила заяву із закликом до іноземних країн «дотримуватися принципу невтручання у внутрішні справи країн-членів Африканського Союзу». Водночас на тлі дипломатичного конфлікту між Сомалі й Ефіопією Рада озвучила також рекомендацію обом сторонам «утримуватися від будь-яких дій чи вербальних рефлексій, які можуть негативно впливати на нинішні тісні добросусідські й дружні відносини».

У традиційній для АС манері Рада з питань миру та безпеки, представлена 15 країнами Африки (по три місця для Центральної, Східної, Північної, Південної та Західної Африки), у заяві закликала до «відданості та підтримки у збереженні єдності, територіальної цілісності, незалежності й суверенітету держав-членів Африканського Союзу». У кінцевих положеннях заяви Рада констатувала нагальну потребу залучити для налагодження діалогу між Сомалі й Ефіопією Олусегуна Обасанджо, Високого представника АС у регіоні Підсахарської Африки, колишнього президента Нігерії, якому в березні 2024 року виповнилося 87 років.

Акцентуючи на багатогранній діяльності АС, зазначимо, що 14–15 лютого 2024 року в Аддис-Абебі відбулася 44-та сесія Виконавчої ради АС на рівні міністрів закордонних справ, де провідними спікерами були голова Комісії АС Муса Факі Махамат, Міністр закордонних справ Ефіопії Тае Атске Селассіє, виконавчий секретар Економічної комісії ООН для Африки Клавер Гатете, а також очільник МЗС Коморських островів Дойхір Дулкамал, який водночас головував на засіданні.

На сесії Виконавчої ради АС заслухали й розглянули доповіді та звіти, що стосувалися 47-ї чергової сесії Комітету постійних представників держав-членів АС, яка відбулася в січні 2024 року; діяльності АС, його органів та керівництва 2023 року; оцінки показників виконання завдань АС 2023 року: «механізмів прискорення імплементації Африканської континентальної зони вільної торгівлі». Також чільне місце зайняло обговорення концепту і так званої дорожньої карти діяльності АС на 2024 рік: «Освіта для африканців за вимогами ХХІ століття: розбудова стійких систем з

метою розширення механізмів доступу до інклюзивного, якісного та належного рівня освіти в Африці». Було розглянуто модальність участі та пріоритетів роботи АС в Групі 20 (G20); підготовку до обрання нового вищого керівництва Комісії АС; формування переліку видатних представників африканських країн (моральних авторитетів) для їхнього членства в Комісії з наглядом за відбором кандидатур на посади нового керівництва Комісії АС; проєкт стратегії й політики партнерства АС. У своєму виступі голова Комісії АС розповів про роботу Фонду миру Африканського Союзу. Також обговорили досягнення Ради міністрів держав-підписантів Угоди про створення Африканської континентальної зони вільної торгівлі; результати інституційної реформи АС; становище в Панафриканському парламенті; проєкти нормативно-правових документів, які стосуються змін та доповнень до Статуту АС про Адміністративний трибунал; проєкт Протоколу до Статуту АС у частині права людини на громадянство в Африці й запобігання випадкам безгромадянства.

У 44-й сесії Виконавчої ради АС також узяли участь глави МЗС Алжиру, Бурунді, Гани, Кабо-Верде, Камеруну, ПАР, Південного Судану, Руанди, Сомалі, Тунісу, Чаду, а також виконавчий секретар Міжурядового органу із розвитку й спеціальний представник Генерального секретаря ООН щодо Судану.

З огляду на те, що сесії Виконавчої ради АС на рівні міністрів закордонних справ зазвичай передують щорічним сесіям Асамблеї АС на рівні глав держав та урядів, 17–18 лютого в Аддис-Абебі відбулася 37-ма сесія Асамблеї АС. За результатами зустрічі ухвалили перехід головування на 2024–2025 роки від Союзу Коморських островів до Мавританії, а також проєкт підсумкового документа, який експерти були схильні вважати винятково афроспрямованим, оскільки його фабулою був солідарний задум держав-членів АС перетворити цю міжнародну міжурядову організацію на самостійного гравця в сучасній системі міжнародних відносин. Африканський Союз, на додаток до приєднання восени 2023 року до G20, амбітно прагне отримати не менше двох місць постійних представників з правом вето в Раді Безпеки ООН і п'ять місць серед непостійних членів шляхом ініціювання для цього реформи РБ ООН.

2025 рік запропоновано проголосити Роком справедливості для Африки шляхом репарацій, де мали би превалювати наративи про «неоколоніалізм та необхідність відповідальності колективного Заходу перед африканцями за рабство».

Такі прагнення держав Африканського Союзу, які підкріпила так звана Аккрська прокламація в листопаді 2023 року у зв'язку з необхідністю того, щоб континент вимагав від країн Глобального Заходу «компенсацій за колоніалізм та рабство», зумовили стурбованість серед держав-членів ЄС.

Одним із заходів, спрямованих на закріплення домовленостей країн Африканського Союзу за підсумками 44-ї сесії Виконавчої ради АС на рівні глав зовнішньополітичних відомств цих країн, а також 37-ї сесії Асамблеї АС на рівні глав держав та урядів, стала позачергова 22-га сесія Виконавчої ради АС, яка відбулася 15 березня 2024 року в Аддис-Абебі. На ній головним питанням порядку денного було обговорення модальності, гендерного підходу й ротаційного механізму запланованих на лютий 2025 року виборів вищого керівництва АС.

Учасники заслухали звіт про підготовку до виборчих перегонів від Комітету постійних представників АС з урахуванням результатів інституційних реформ 2018 року щодо скорочення кількості портфелів комісарів АС з восьми до шести.

У своєму вступному слові Мохамед Салем Ульд Мерзуг, Міністр закордонних справ Мавританії та чинний голова Виконавчої ради АС, підкреслив важливість майбутніх виборів, оскільки від осіб, обраних до вищого керівництва АС на 2025–2029 роки, залежатиме здатність країн континенту до інтеграції, єднання й спроможності успішно продовжити реалізацію легітимних очікувань людей згідно з метою і цілями африканського Порядку денного до 2063 року.

На засіданні Виконавчої ради АС слово надали й Тае Атске Селассіє, Міністру закордонних справ Ефіопії, який у своїй промові наголосив на «важливості застосування прагматичного підходу в забезпеченні проведення виборів на керівні посади АС з дотриманням чинних принципів і правил задля збереження цілісності АС».

Головна думка виступу очільника ефіопського зовнішньополітичного відомства збігалася з основною тезою промови Муси Факі Махамата, чинного голови Комісії АС, 17 лютого 2024 року на відкритті роботи 37-ї сесії Асамблеї АС на рівні глав держав та урядів, де найперше стояло риторичне запитання: «Скільки ще часу відведено цій будівлі, щоб вистояти?». Політик мав на увазі Африканський Союз, який останніми роками перебуває у кризі через дезінтеграційні політичні процеси у державах-членах.

Основним результатом позачергової 22-ї сесії Виконавчої ради АС було рішення про те, що у 2025–2029 роках право висування кандидатур на посаду Голови Комісії АС вперше за останні двадцять років буде надано Східному регіону Африки, до якого належать Бурунді, Джибуті, Еритрея, Ефіопія, Кенія, Коморські острови, Південний Судан, Руанда, Сейшели, Сомалі, Судан, Танзанія та Уганда.

З урахуванням гендерного підходу, який також був важливим мірилом для учасників сесії, домовлено про те, що головою АС або його / її заступником (-цею) обиратимуть представників різної статі.

Незважаючи на чинні в АС чіткі критерії для зазначених посад, крім того, що діятиме група, створена з метою об'єктивного оцінювання високого рівня видатних африканців, до процесу відбору кандидатів також буде залучено одну з незалежних консалтингових груп Африки.

Аналізуючи медійну й інформаційну роботу Посольства України, спрямовану на краще порозуміння з керівництвом Ефіопії й Африканським Союзом стосовно підтримки України, варто констатувати плавний, але відчутний перехід у 2023–2024 роках до активнішої підтримки країнами-учасницями АС Формули миру Президента України Володимира Зеленського. Водночас, звичайно, деякі держави Африки, залишаючись ресурсно залежними від країни-агресора, обережно намагаються продовжувати сповідування принципу «нейтралітету» стосовно російсько-української війни.

У цьому контексті також треба враховувати традиційний для країн-членів АС девіз: «Африканські рішення — африканським проблемам», адже в їхній парадигмі сприйняття світу Україна — далека європейська держава.

Ілюстрація 5

Водночас експерти Африканського центру стратегічних досліджень на початку 2024 року провели аналіз щодо географії та масштабів дезінформаційного впливу, зокрема РФ, у країнах Африки (іл. 5)⁶. Дослідження показує, що попри 33 інформаційні кампанії за 2022–2023 роки, Ефіопія є однією з найменш вразливих до російської пропаганди держав континенту завдяки проактивній роботі нашого Посольства за напрямом публічної дипломатії та боротьби з фейками на тлі воєнного стану в Україні.

Загалом 2023 рік та перше півріччя 2024 року для Ефіопії були кризовими через активізацію внутрішніх збройних протистоянь. Зокрема, починаючи із січня 2024-го й досі, в Ефіопії продовжують палати кілька вогнищ збройного громадянського протистояння в регіонах Оромо й Амхара, де активно діють ворожі Федеральному урядові сепаратисти — парамілітарні формування SHENE та FANO.

Усе це змусило дипломатичні представництва іноземних країн оновити протоколи для можливої евакуації працівників своїх посольств у разі поширення негативних тенденцій на столицю країни Аддис-Абебу. Тобто якщо ворожі Абію Ахмеду повстанці з регіонів Оромо й Амхара прорвуться зі зброєю до столиці країни, іноземних дипломатів та членів їхніх сімей невідкладно евакуюють поза межі Ефіопії.

⁶ Africa Center for Strategic Studies (2024) *Mapping a Surge of Disinformation in Africa*, 13 March. Available at: <https://africacenter.org/spotlight/mapping-a-surge-of-disinformation-in-africa/>